

TOM XVI

HISTÒRIA DE L'ART

Guillem Sintes Espasa, Cristina Andreu Adame i M. Àngels Hernández Gómez

Introducció 3

PRIMERA PART. LES PRIMERES MANIFESTACIONS ARTÍSTIQUES (SEGLES XII-XVI)

Capítol primer. L'arquitectura religiosa de la repoblació catalanoaragonesa	7
Consideracions generals	7
Les primeres construccions religioses	10
Capella del castell de Santa Àgada	12
Església de Santa Maria de Ciutadella	13
La capella del castell de Maó/ Església de Santa Maria de Maó	18
Església de Sant Bartomeu de la Ferreria	19
Església de Sant Martí. Es Mercadal	19
Església de Santa Eulàlia. Alaior	20
Capella de Sant Joan Baptista del pla dels Verges. Maó	20
Església de Sant Llorenç de Binixems. Alaior	20
Capella de Sant Joan Evangelista, a l'alqueria de Monastrell. Ciutadella	21
Capella de Sant Salvador. Santuari de Nostra Senyora de la Muntanya del Toro	21
Capella de Santa Magdalena. Ciutadella	22
Capella de Sant Josep. Ciutadella	22
Església de Sant Antoni Abat. Maó	22
Altres fundacions	22
Les fundacions conventuals	22
Monestir de Santa Clara. Ciutadella	22
Convent de Nostra Senyora del Socors. Ciutadella	22
Convent de Sant Francesc. Ciutadella	22
Panorama de les fundacions de principi del segle XV fins als setges turcs	23
Capella de l'Àngel Custodi. Alaior	23
Capella de Nostra Senyora de Gràcia. Alaior	23
Capella de l'hospital de la Caritat. Maó	23
Capella de Santa Magdalena. Cala Figuera, Maó	24
Capella de Nostra Senyora de Gràcia. Maó	25
Convent de Jesús. Maó	26
Capítol segon. Els elements decoratius i l'art moble a Menorca fins al segle XV	27
Les primeres mostres plàstiques	28
Els elements decoratius en els edificis	29
Les creus de camí	32
La creu de la capella del castell de Santa Àgada	32
Creu de la capella de Sant Joan dels Vergers	33

Capítol tercer. Humanisme, manierisme i Contrareforma	35
Pintura de l'època manierista	37
L'escultura en època manierista	40
Nativitat del convent de Santa Clara de Ciutadella	40
Frontal de l'altar de l'església del Sant Crist dels Paraires. Ciutadella: El Sant Enterrament	42
SEGONA PART. EL PRIMER BARROC: SEGLE XVII	45
Capítol primer. L'arquitectura religiosa del segle XVII	47
Introducció	47
Influències i tendències artístiques	48
Tipologies artístiques	48
Exterior	48
Interior	49
Catàleg de construccions	51
Església i convent de Sant Francesc de Ciutadella	51
Santuari de Nostra Senyora de la Muntanya del Toro	53
Església de Sant Antoni de Maó	54
Església i convent de Sant Agustí, el Socors.Ciutadella	55
Església i convent de la Concepció. Maó	64
Església de Santa Maria de Ciutadella: la reconstrucció del temple, la sagristia i la capella de les Ànimes	65
Església de Sant Climent. Sant Climent	66
Església i convent de Jesús. Maó	67
Església de Sant Pere de Baixamar. Maó	82
Església de Sant Llorenç de Binixems. Alaior	82
Església del Sant Crist. Ciutadella	83
Església i convent de Sant Diego. Alaior	85
Església de Santa Eulàlia. Alaior	91
Església de Sant Pere Nou. Alaior	94
Capítol segon. L'arquitectura civil del primer barroc	95
Influències i tendències artístiques	95
Exterior	96
Interior	96
Catàleg d'edificis	96
Ajuntament d'Alaior	96
Ajuntament de Maó	100
Les cases principals de Ciutadella	100
Casa de la baronia de Lluriac	100
Casa Martorell	101
Casa de la primera branca dels Saura	101
Capítol tercer. L'escultura del primer barroc: el retaule	105
Usos i tipologies del retaule	106
Capítol quart. La pintura del primer barroc	111
La pintura de Joan Mas	117

TERCERA PART. EL SEGON BARROC: SEGLE XVIII	119
Capítol primer. L'arquitectura religiosa del segle XVIII	121
Introducció: influències i tendències artístiques	121
Tipologies artístiques	122
Exterior	122
Interior	123
Catàleg d'edificis	126
Església del Roser de Ciutadella	126
Creuer i cambril de l'església de Nostra Senyora de Gràcia. Maó	126
Església de Santa Rosalia, després Sant Antoni de Viana. Ciutadella	132
Església de Santa Maria de Maó	133
Església de Sant Nicolau de Bari (avui de la Concepció de Nostra Senyora). Maó	136
Església i convent de Nostra Senyora del Carme. Maó	140
Església de Sant Lluís Rei. Sant Lluís	147
Església de Nostra Senyora del Roser. Es Castell	152
Capítol segon. L'arquitectura civil del segle XVIII	157
Catàleg d'edificis del segle XVIII	159
Casa de la segona branca dels Saura (Ciutadella)	159
Casa Squella (Ciutadella)	160
Casernes de l'Esplanada de Maó	160
L'Ajuntament i les casernes des Castell	162
El Principal de Guàrdia	163
L'Ajuntament de Maó	165
Capítol tercer. Cap a unes noves formes estilístiques: el neoclassicisme	169
Consideracions generals	169
Arquitectura i societat	171
Capítol quart. L'arquitectura civil neoclàssica	175
Catàleg d'edificis	176
Casa Mercadal, 1761	176
Arsenal de la marina	177
S'hort Nou	179
Capítol cinquè. L'escultura del segon barroc	187
El retaule	187
Retaule de l'església de Nostra Senyora de Gràcia. Maó (1770-1703)	189
Retaule de l'església de Santa Eulàlia. Alaior (1744-1750)	190
Retaule de l'església del convent de Sant Diego. Alaior (primera meitat del segle XVIII)	191
Retaules d'altar de l'església del convent de Sant Diego. Alaior (segona meitat del segle XVIII)	192
Retaule de l'antiga església de sant Antoni Abat. Maó (1748)	192
Retaule de l'església del Sant Crist dels Paraires. Ciutadella (1700/1750-final del segle XVIII)	193
Les formes neoclàssiques	194
Retaule de l'església de Nostra Senyora dels Socors. Ciutadella (1772-1787)	195
Capella de Sant Josep de la parròquia de Maó (1774-1780)	196

Treballs d'escultura en el convent de Nostra Senyora del Carme. Maó (1775-1777)	197
Retaule de Sant Llorenç a l'església del convent del Carme. Maó	199
Baldaqüí de l'altar major de Santa Maria (1806)	200
Retaules per a dues capelles de l'església del convent de Jesús de Maó (1807)	200
Conjunt escultural de l'orgue de l'església de Santa Maria. Maó	201
Cenotafi del rector Gabriel Alenyar (1815)	203
Capítol sisè. La pintura del segle XVIII	205
Consideracions generals	205
Els pintors del segle XVIII	207
Giuseppe Chiesa (Finale, Ligúria 1720-Maó 1786)	207
Pasqual Calbó (Maó, 1752-1817)	216
Els pintors britànics	226
Joseph de Duett	227
Anton Shranz (1769-1839)	228
Capítol setè. L'art efímer	233
Consideracions generals	233
L'art efímer a Menorca	235
Capítol vuitè. La promoció hospitalària	237
Hospital de Caritat de Ciutadella	238
Hospital de Caritat de Maó	239
Hospital de Caritat d'Alaior	240
Hospital reial marítim	242
Capítol novè. L'orfebreria del segle XV al XVIII	245
Consideracions generals	245
Anàlisi de les tipologies existents	248
Píxide (copó)	248
Bacina	248
Calze	248
Calze del Llatzeret de Maó	248
La creu processional	250
La Vera Creu	252
La Verge del Rosari	252
La primera maça (Ajuntament de Maó)	253
L'orfebreria en el segle XVIII	254